

УДК 678.9

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНО-ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Маршук Л.М.

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

У статті обґрунтовано теоретичні основи сутності понять «потенціал підприємства», «фінансовий потенціал», «ресурсний потенціал» та їх формування. Визначено вплив ресурсного та фінансового потенціалу на діяльність підприємства. Метою статті є дослідження потенціалу підприємства та обґрунтування необхідності його формування. Предметом дослідження є вплив ресурсного та фінансового потенціалу на формування потенціалу підприємства. Проведений теоретичний аналіз концептуальних підходів формування потенціалу підприємства. Дослідженням доведено, що формування потенціалу підприємства залежить безпосередньо від фінансового та ресурсного потенціалу. Перспективами наукового дослідження буде визначення моделі формування ресурсно-фінансового потенціалу.

Ключові слова: потенціал підприємства, ресурсний потенціал, фінансовий потенціал, формування потенціалу підприємства, компоненти потенціалу підприємства.

Постановка проблеми. Вагомим чинником нефективного функціонування та успішного розвитку підприємств за мінливих умов господарювання є наявність конкурентного потенціалу. Структура потенціалу, мобільність його складових, ефективність їх використання значною мірою обумовлюють результативність діяльності суб'єктів господарювання. Умови господарювання, що склалися вимагають подальшого дослідження проблем оцінки, аналізу, використання потенціалу. Розв'язання проблем оптимальної структури потенціалу, мобільності його складових, ефективності їх використання дадуть змогу суб'єктам господарювання не тільки пристосуватись до відповідних умов господарювання, а й здійснювати прибуткову діяльність та сприяти подальшому розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування ресурсного та фінансового потенціалу вивчають: В.З. Бугай [1], О.В. Белінська [2], Ю.Ф. Гудзь [3], Н.В. Касьянова [4], О.В. Курінна [5], Г.І. Рзаєв [6]. Незважаючи на зростання кількості досліджень, присвячених формуванню потенціалу підприємства, наукова розробка цієї проблеми є актуальною і потребує подальшого дослідження.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Складність питання формування потенціалу підприємства зумовлює необхідність і важливість подальшого теоретичного та практичного дослідження його соціально-економічної сутності, загальної динаміки, вирішення багатьох практичних проблем, пов'язаних із визначенням кожного ресурсу потенціалу. Дослідження засвідчило, що недостатньо приділена увага саме формуванню потенціалу підприємства як загальної системи, яка має свої визначені рівні і сфери.

Цілі статті. Дослідження теоретичних основ формування потенціалу підприємства як загальної системи та аналіз його складових, таких як ресурсний та фінансовий потенціал.

Виклад основного матеріалу. Потенціал підприємства як економічну систему можна розглядати з різних точок зору, ґрунтуючись на ресурсній концепції (як сукупність ресурсів та зв'язків між ними), функціональній (як сукупність функ-

цій, які забезпечують реалізацію здібностей і можливостей), ресурсно-цільовій (як сукупність ресурсів та здібностей щодо досягнення певних результатів, цілей) та інших концепціях. Залежно від завдань, які ставить перед собою дослідник, кожна з них має право на існування через свою відносність [6, с. 146].

Якщо провести аналогію у виділенні елементів потенціалу як відкритої економічної системи з підприємством, то, відповідно до такої концепції, потенціал описується такими системоутворюючими характеристиками:

- 1) зовнішнім оточенням – входом (постачальники ресурсів), виходом системи (клієнти), зв'язком із зовнішнім середовищем, зворотним зв'язком;
- 2) внутрішньою структурою – сукупністю взаємозалежних ресурсів і компетенцій, що забезпечують за допомогою реалізації бізнес-процесів переробку входу у вихід і досягнення цілей системи [4, с. 19].

Характерними рисами розвитку потенціалу підприємства як економічної системи є:

- комплексність проблем і необхідність їхнього вивчення в єдності технічних, економічних, соціальних, психологічних, управлінських та інших аспектів;
- ускладнення розв'язуваних проблем і об'єктів;
- зростання кількості зв'язків між об'єктами;
- динамічність ситуацій, що змінюються;
- дефіцитність ресурсів;
- підвищення рівня стандартизації й автоматизації елементів виробничих і управлінських процесів;
- глобалізація конкуренції, виробництва, кооперації і т. д.;
- Посилення ролі управлінського фактора й ін. [4, с. 31].

Процес формування потенціалу підприємства передбачає створення й організацію системи ресурсів таким чином, щоб результат їхньої взаємодії був фактором успіху в досягненні стратегічних і тактичних цілей діяльності підприємства. При цьому використовуються такі основні наукові підходи, які наведені в таблиці 1.

Потенціал підприємства характеризується властивостями, типовими для будь-якої еконо-

мічної системи: цілісністю, взаємозв'язком і взаємодією елементів, складністю, комунікативністю, ієрархічністю, множинністю опису, здатністю до розвитку, альтернативністю форм функціонування та розвитку, пріоритетом інтересів системи глобального рівня, пріоритетом якості, потужністю [6, с. 146].

Таблиця 1
Підходи формування потенціалу підприємства [4, с. 34]

Назва підходу	Сутність
Системний підхід	При його застосуванні на основі маркетингових досліджень спочатку формуються параметри виходу – товару або послуги, а потім параметри виходу.
Маркетинговий підхід	Передбачає орієнтацію формування можливостей підприємства на споживача.
Функціональний підхід	Передбачає пошук зовсім нових, оригінальних технічних рішень для задоволення існуючих або потенційних потреб.
Відтворювальний підхід	Орієнтований на постійне поновлення виробництва продукції з меншою ресурсоемісністю та вищою якістю порівняно з аналогічною продукцією на даному ринку для задоволення потреб клієнтів.
Інноваційний підхід	Орієнтований на активізацію інноваційної діяльності, засобами якої повинні бути фактори виробництва й інвестиції.

Складовими потенціалу підприємства є [4, с. 19]: інноваційний потенціал, потенціал відтворення, фінансовий потенціал і виробничий потенціал, який безпосередньо включає ресурсний потенціал.

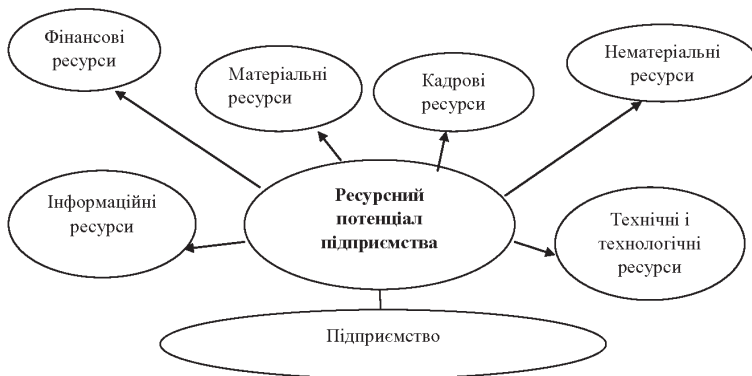

Рис. 1. Схема ресурсного потенціалу підприємства [1, с. 29]

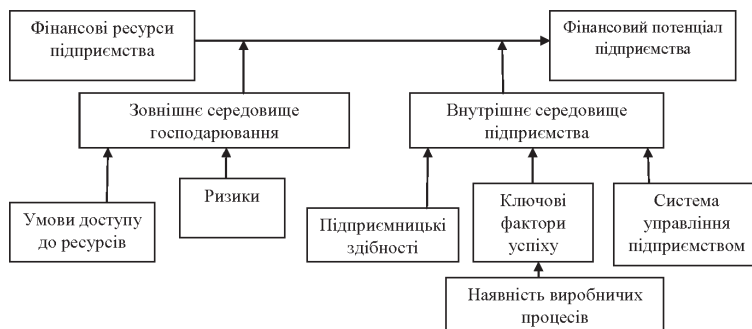

Рис. 2. Формування фінансового потенціалу підприємства [2, с. 270]

Властивість цілісності, відповідно до теорії систем, означає, що системи існують як ціле, яке потім можна членувати на компоненти. Ці компоненти існують лише через існування цілого. Не елементи складають ціле, а навпаки, ціле породжує при своєму членуванні елементи системи, що складає сутність основного постулату теорії систем – її первинності. У цілісній системі окремі частини функціонують спільно, складаючи в сукупності процес функціонування системи як цілого.

Кожен компонент може розглядатися тільки в його зв'язку з іншими компонентами системи.

Основними компонентами формування потенціалу підприємства є ресурсний та фінансовий.

Спочатку розгляну ресурсний потенціал підприємства.

Ресурсний потенціал підприємства – це сукупність взаємопов'язаних ресурсів, які використовуються для виробництва продукції, а також спроможність працівників використовувати їх з метою виробництва та реалізації продукції для отримання максимального прибутку [4, с. 19].

Як правило, величина цього потенціалу визначається обсягом окремих видів ресурсів (земельних, матеріальних, трудових, нематеріальних та фінансових), які перебувають у розпорядженні підприємства [1, с. 29].

На мій погляд, ресурсний потенціал – це можливість підприємства щодо використання наявних ресурсів, які не лише використовуються, але є у зовнішньому середовищі, а також тих, які можуть з'явитись у майбутньому для максимального задоволення потреб споживачів та отримання прибутку.

У сучасних умовах механізм управління ресурсним потенціалом підприємств не відповідає завданням підвищення ефективності його функціонування. Основною причиною цього є саме обмеженість ресурсів та інвестицій у його формування, що потребує постійного пошуку заходів спрямованих на їх повніше використання.

Формування ресурсного потенціалу підприємства відбувається за рахунок комплексного поєднання його складових елементів: фінансових, матеріальних, нематеріальних, інформаційних, кадрових, технічних і технологічних ресурсів (рис. 2).

З метою забезпечення результативного процесу формування та використання ресурсного потенціалу, при його організації необхідно враховувати сукупність факторів, що впливають на нього і водночас визначають його ефективність. Основними такими аспектами є: екологічний, соціальний, економічний, виробничий та фінансовий, що виступають як невід'ємні елементи системи підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу [6, с. 147].

Розгляну інший важливий компонент потенціалу підприємства, такий як фінансовий потенціал.

Фінансовий потенціал – обсяг власних, позикових і залучених фінансових ресурсів підприємства, якими воно може розпоряджатися для здійснення поточних та перспективних витрат [4, с. 21].

Фінансовий потенціал не існує окремо – це елемент загального економічного потенціалу підприємства, як система усіх можливостей і здатностей підприємства в усіх сферах його функціонування [2, с. 268].

Фінансовий потенціал підприємства не формується спонтанно та хаотично. Існує певна послідовність моментів, що передують його формуванню.

Фінансовий потенціал підприємства та його рівень тісно пов'язаний з конкурентоспроможністю підприємства. Конкурентоспроможність підприємства – здатність підприємства створювати, виробляти і продавати товари та послуги, цінні й нецінні якості яких більш привабливі, ніж в аналогічній продукції конкурентів. Пояснюється це тим, що за умов наявності великого обсягу фінансових ресурсів, але за відсутності можливостей виробничого, організаційного, маркетингового характеру, а також відсутності можливості ефективного використання кадрових ресурсів, фінансовий потенціал не може бути ефективно реалізований, оскільки підприємство не в змозі використати наявні фінансові ресурси для досягнення визначених цілей [1, с. 30].

Важливою характеристикою фінансового потенціалу є розгляд його у динаміці, оскільки основним чинником його дестабілізації є саме зовнішнє середовище функціонування підприємства. Саме тому варто прийняти до уваги те, що рівень фінансового потенціалу залежить від наявності власних фінансових ресурсів та умов доступу до фінансових ресурсів, що можуть бути залучені підприємством із зовнішнього середовища. Слід відзначити, що фінансовий потенціал необхідно поділяти на короткостроковий та довгостроковий, оскільки періоди його існування відрізняються, що пояснюється виникненням у довгостроковому періоді більшої кількості факторів впливу і ризику, які мають тенденцію до негативних впливів на рівень фінансового потенціалу у довгостроковому періоді [3, с. 301].

Формування фінансового потенціалу підприємства безпосередньо залежить від системи управління ним. Якщо підходити до даного аспекту з точки зору ефективності, то при неефективному,

несистемному управлінні підприємством втрачаються також й елементи фінансового потенціалу, які у недалекому майбутньому могли б бути визначальними для розвитку організації.

На мою думку, існує прямопропорційна залежність між прибутковістю діяльності підприємства і його фінансовим потенціалом. Вплив зазначених факторів на формування фінансового потенціалу підприємства зображений на рисунку 2.

Варто зазначити, що для ефективного формування і використання фінансового потенціалу необхідно взяти до уваги також і людський фактор, а саме підприємницькі здібності. На нашу думку, на будь-якому підприємстві необхідно адекватно оцінювати поточні та перспективні фінансові можливості й перетворювати вхідні ресурси в економічні та фінансові блага [5, с. 166].

Висновки і пропозиції. Таким чином, формування потенціалу підприємства – це виявлення стратегічних можливостей, ресурсів і резервів потенціалу, здатних підвищити конкурентоспроможність підприємства. Формування потенціалу, нарощування його за рахунок резервів – основне завдання підприємства. У зв'язку з тим, що формування потенціалу підприємства є складним динамічним процесом, орієнтованим на максимальну взаємодію із зовнішнім середовищем і забезпеченням високої якості реалізації, важливо визначити, які саме чинники обумовлюють розвиток його елементів і впливають на їхню збалансованість та ефективність використання. При оцінці потенціалу та його формуванні необхідно використовувати ресурсно-результативний підхід, який би комплексно відображав зв'язок витрат ресурсів та результатів, що отримані від їх використання. Головним завданням управління фінансовим потенціалом підприємства є оптимізація фінансових потоків з метою максимального збільшення позитивного фінансового результату. Удосконалення фінансового потенціалу можливе шляхом підвищення результативності розміщення та використання ресурсів підприємства. При цьому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів, при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності.

Список літератури:

1. Бугай В. З. Теоретичні основи формування потенціалу підприємства / В. З. Бугай, А. В. Горбунова, Ю. В. Ключова // Вісник запорізького національного університету. – 2011. – № 1 (9). – С. 27-31.
2. Белінська О. В. Сутність фінансового потенціалу підприємства / О. В. Белінська // Вісник Хмельницького національного університету. – 2012. – № 4. Т. 3. – С. 267-271.
3. Гудзь Ю. Ф. Стратегія економічного розвитку: держава, регіон, підприємство: Колективна монографія / За заг. ред. К. С. Шапошнікова та ін. – Херсон: «Видавничий дім «Гельветика», ПрАТ, 2015 – Т. 2. – 420 с.
4. Касьянова Н. В. Потенціал підприємства: формування та використання. 2-ге вид. перероб. та доп. [текст]: підручник / Н. В. Касьянова, Д. В. Солоха, В. В. Морєва, О. В. Белякова, О. Б. Балакай. – К.: «Центр учбової літератури». – 2013. – 248 с.
5. Курінна О. В. Теоретичні аспекти управління фінансовим потенціалом підприємств / О. В. Курінна // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Економіка. – 2014. – Вип. 1. – С. 161-171.
6. Рзаєв Г. І. Економічний потенціал підприємства та теоретичне обґрунтування напрямів його оцінки [Текст] / Г. І. Рзаєв // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2014. – № 3. – С. 145-149.

Маршук Л.Н.

Винницький торгово-економічний інститут
Київського національного торгово-економічного університета

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ РЕСУРСНО-ФИНАНСОВОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

В статье обоснованы теоретические основы сущности понятия «потенциал предприятия», «финансовый потенциал», «ресурсный потенциал» и их формирование. Определено влияние ресурсного и финансового потенциала на деятельность предприятия. Целью статьи является исследование потенциала предприятия и обоснование необходимости его формирования. Предметом исследования является влияние ресурсного и финансового потенциала на формирование потенциала предприятия. Проведенный теоретический анализ концептуальных подходов формирования потенциала предприятия. Исследованием доказано, что формирование потенциала предприятия зависит непосредственно от финансового и ресурсного потенциала. Перспективами научного исследования будет определение модели формирования ресурсно-финансового потенциала.

Ключевые слова: потенциал предприятия, ресурсный потенциал, финансовый потенциал, формирование потенциала предприятия, компоненты потенциала предприятия.

Marshuk L.N.

Vinnitsa Institute of Trade and Economics
Kyiv National University of Trade and Economics

THEORETICAL BASES OF FORMATION RESOURCE-FINANCE BUILDING COMPANIES

Summary

In the article the theoretical basis of the essence of the concept of «potential enterprise», «financial capacity», «resource potential» and their formation. The influence of resource and financial capacity for the firm. The article is to study the potential of the company and the rationale for its formation. The subject of research is the impact of the resource and financial potential for capacity building of the company. The theoretical analysis of conceptual approaches capacity building enterprise. The study demonstrated that capacity building enterprise depends directly on the financial and resource potential. Prospects of scientific research to determine the model of resource and financial capacity.

Keywords: potential of enterprise, resource potential, financial potential, forming of potential of enterprise, components of the enterprise potential.